

Коваль М.В.

Національний університет державної податкової служби України, начальник кафедри управління, адміністративного права і процесу та адміністративної діяльності, кандидат юридичних наук, професор

РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасні процеси державотворення в Україні в даний час пов'язані в першу чергу з оптимізацією діяльності державних органів взагалі, і органів виконавчої влади, зокрема. Прийняти у грудні 2010 року Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», та Закон України від 17 березня 2011 року «Про центральні органи виконавчої влади» створили правові підстави для реформування всієї системи органів виконавчої влади на підвалинах їх необхідності і доцільності функціонування в сучасних умовах розвитку суспільства, держави.

В систему органів виконавчої влади, як фіскальний орган, входить Державна податкова служби з функціонуванням у її складі такого правоохоронного підрозділу як податкова міліція. В такому статусу податкова служба України дісталася нашої держави не у спадок від радянської доби, а була створена за часів незалежності. Функціонування Державної податкової служби у нинішньому статусу базується на умовах, що склалися в нашої держави на зорі незалежності та в даний час, а також з запозиченням світового досвіду економічно розвинених країн.

До 1996 року в Україні функціонували Головна державна податкова інспекція та підрозділи Міністерства внутрішніх справ по боротьбі з кримінальним приховуванням прибутків від оподаткування. Рівень надходжень до бюджету, а також результати боротьби з правопорушеннями вчиняємими у сфері оподаткування не відповідали динаміці економічних зрушень, до яких прагла молода незалежна держава Україна. Залегову частину 1996 року до доходної частини бюджету було мобілізовано лише 21,5 млрд. грн.

Виклики часу зумовили необхідність створення у жовтні 1996 року Державної податкової адміністрації України з об'єднанням у зазначеному центральному органі виконавчої влади фіскальної та правоохоронної функції, та мобілізувати воедино сили для реальної протидії податковим правопорушенням. Ретроспективний погляд у минулий час, з позиції сьогодні дозволяє констатувати, що цей крок виявився виправданим.

Результати діяльності, які були досягнуті зароки після такої реорганізації є цюмоу підтвердженням. Виключно за рахунок ретельно підготовленої, скоординованої у просторі, часі і по діям взаємодії оперативних підрозділів податкової міліції з ревізорським апаратом та слідчими підрозділами органів Державної податкової служби дозволив адекватно реагувати на виклик часу у сфері наповнення доходної частини бюджетів всіх рівнів.

Напрацьований досвід показує, що відокремлення підрозділів податкової міліції від органів ДПС, або передачі їх функцій до будь-якої іншої державної інституції, чи то до Міністерства внутрішніх справ, чи то до Міністерства фінансів, зумовить, що відпрацьовані роками можливості взаємодії між ревізорськими, оперативними та слідчими підрозділами, що склались у системи ДПС України як фіскальному і правоохоронному органі можуть бути втрачені. Оперативні та слідчі підрозділи не тільки стануть віддале-

ними від ревізорського апарату, що негативно вплине на якість документування правопорушень, але вони також будуть, що може негативно позначитися на їх діяльності, позбавлені можливості здійснювати оперативно-аналітичну роботу з доступом до значного масиву інформації фінансово-економічного змісту, яка щоденно обробляється в електронних базах даних системи ДПС України.

Налагодження взаємодії між двома різними установами, якщо податкову міліцію вивести з підпорядкування ДПС України і передати іншій державній інституції, а бо її взагалі ліквідувати, буде вимагати певного часу та призведе до збільшення документообігу і додаткових витрат бюджетних коштів, а деякі елементи взаємодії будуть втрачені назавжди.

На протязі часу, коли податкова міліція була виведена з підпорядкування МВС, ефективність її діяльності, особливо в якості профілактичного впливу на суб'єктів господарювання позитивно стимулювала у платників податку добровільну їх сплату.

На даний час податкова міліція – це невід'ємний підрозділ єдиного організму Державної податкової служби України. Позбавлення ДПС такого підрозділу або передачі його функцій до другої державної інституції призведе до розбалансування системи функціонування органів податкової служби та створить реальну загрозу пов'язану з можливістю невиконання дохідної часті бюджету всіх рівнів.

Аналізуючи вірогідність можливих наслідків передачі функцій, що в даний час покладаються на податкову міліцію до інших державних установ мабуть все таки доцільно врахувати те, що сучасна система органів державної податкової служби, з функціонуванням у їх складі підрозділів податкової міліції склалася на протязі 15 років, причому це були роки не провалу у діяльності всієї системи ДПС України по виконанню поставлених передню завдань.

Слід зазначити також, що за цей час був напрацьований унікальний досвід професіоналізму працівників оперативних та слідчих апаратів податкової міліції, які спеціалізуються на викритті саме податкових правопорушень. Не секрет, що до проведення оперативно розшукових заходів податкової міліції віднесені специфічні види право-

порушень, а це правопорушення пов'язані з протиправними діями направленими на не виконання, чи не належне виконання зобов'язань по нарахуванню і сплати податків, зборів(обов'язкових платежів) до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів. Ознаки цих протиправних діянь переважно виявляються у ході документальних перевірок та оперативно-розшукових заходів, а їх розслідування є досить складним і наукоємним процесом та потребує відповідної кваліфікації, тому, на нашу думку, у разі передачі функцій податкової міліції до іншого державного органу, цей досвід буде розпоршений та втрачений.

Будуючи на майбутнє ефективну національну податкову службу цивілізованого гатунку слід враховувати, що більшість розвинених країн світу використовують модель, при якій державні органи, що забезпечують надходження до бюджету держави, виконують як фіскальну, так і правоохоронну функції і створена в даний час в нашій держави система органів і підрозділів ДПС не ідеальна, вона потребує вдосконалення, але вона працездатна в сучасних умовах, хоч і потребує удосконалення.